

Liturgie voor de viering van zondag 9 juli 2017; derde zondag van de zomer

Plaats: Ontmoetingskerk

Aanvangstijd: 10.00 uur

Voorganger: ds. Peter van der Schans

Organist: Marjan Klein-Spijker

Thema: Dat kan anders

Om te bezinnen:

Zondagmorgen

*Het licht begint te wandelen door het huis
en raakt de dingen aan. Wij eten
ons vroege brood gedoopt in zon.
Je hebt het witte kleed gespreid
en grassen in een glas gezet.
Dit is de dag waarop de arbeid rust.
De handpalm is geopend naar het licht.*

Ida Gerhardt (1905-1997)

De Paaskaars brandt

Ruimte voor ontmoeting in de hal en de kerkzaal

Muziek vooraf

10.00 uur

De dienstdoende ambtsdragers komen binnen

Welkom door de voorganger

AAN HET BEGIN

Toewijding door stil gebed en kort orgelspel

We gaan staan

Groet

Bemoediging

We zingen: Intochtslied (staande): Psalm 62:4 en 5

Gebed aan het begin (staande)

(Kerkgang)

*Hemelse Vader,
dagelijks vernemen wij
door de krant en de tv
tot wat voor een onheil
wij mensen in staat zijn.*

*Wij gaan naar de kerk
om te vernemen
tot wat voor een heil
U in staat bent.*

*Het is vandaag
de eerste dag van de week,
de opstandingsdag,
van die dag en van dat licht
leven wij.*

*En daarom smeken wij U:
wil de Schrift tot leven wekken,
dat uw Woord
geen dode letter voor ons is.*

*Laat het verlossende Woord,
de levende Heer,
zo geestrijk in ons midden zijn
dat wij zijn nabijheid ervaren.*

*Heer, vuur ons aan,
laat onze brandende harten
aanstekelijk zijn voor anderen,*

*tot heil van mensen en
ter ere van uw Naam!
Amen.*

(Kerkgang_Jaap Zijlstra_Inkeer_p21)

De gemeente gaat weer zitten

We zingen: Lied 274:1

Smeekebed, dat we besluiten met het zingen van: Lied 274:2

(Rustpunt)

*God, zo veel gedachten,
zo veel gevoelens
die diep vanbinnen
in ons rondtollen ...
We zijn soms
net een vulkaan
die op uitbarsten staat.
Met vlinders in onze buik
van verliefdheid
of een storm
van verontwaardiging
die door ons heen raast.
Van tijd tot tijd
worden we heen en weer
geslingerd door
tegenstrijdige gevoelens.*

*We verlangen
naar een rustpunt.
Naar een plek
waar we onze emoties
kunnen laten gaan.
Naar iemand die ons begrijpt
en met ons meeleeft.
God, wilt u misschien
zo'n rustpunt voor ons zijn?
Zo bidden en zingen we samen: Heer, ontferm U!*

(Rustpunt_Greet Brokerhof_Zeg het maar gewoon_3_p34)

We zingen het loflied: Lied 274:3

Om mee te leven: Exodus 20:8-11 (**Startbijbel**)

8 Denk aan de sabbat:
dat moet een bijzondere dag voor jullie zijn.

9 Zes dagen van de week mogen jullie werken,
 10 maar op de zevende dag niet.
 Die dag is de sabbat,
 een dag ter ere van de Heer.
 Niemand mag dan werken:
 jullie niet, jullie zonen en dochters niet,
 jullie slaven en slavinnen niet, jullie dieren niet
 en ook de vreemdelingen die bij jullie wonen, niet.
 11 Want in zes dagen heb ik de hemel en de aarde gemaakt
 en de zee met alles wat daarin is.
 Maar op de zevende dag **rustte** ik uit van mijn werk.
 Daarom heb ik die dag gezegend
 en er een bijzondere dag van gemaakt.

We zingen: Psalm 116:3

DIENST VAN HET WOORD

Gebed om de opening van het Woord

(Zonder woorden)

*God, zo veel woorden om ons heen
 van mensen die om aandacht schreeuwen.
 Vlotte babbels, interessante verhalen,
 en je moet wel meedoen, wil je meetellen.
 Maar op die manier zijn we bezig
 onszelf en anderen te overschreeuwen.*

*Help ons om zo af en toe eens stil te zijn
 en het kloppen van ons eigen hart te horen
 - om stil te staan bij wat in ons leeft.
 Help ons in die stilte iets van u te vinden,
 als een stem die woordeloos de weg wijst.
 Dat vragen we u voor hier in de kerk,
 in kerkzaal en bij nevendienst.
 Maar ook voor wie thuis met ons is verbonden.
 Amen.*

(Zonder woorden_ Greet Brokerhof_Zeg het maar gewoon_3_p.33)

Gesprek met de kinderen

Laat een pakket dat via internet besteld is aan de kinderen zien.
 Weten ze wat het is? Wat zou erin kunnen zitten?
 Hoe komt het bij de mensen thuis?
 Zijn zij thuis als er een pakket bezorgd wordt?
 Op welke dag wordt het bezorgd?
 Wordt een pakket ook wel eens op zondag bezorgd?
 Waarom wel / niet?

Hoe zouden ze het vinden als dat gebeurde?

Waarom is de zondag anders dan andere dagen?

Denkt iedereen er zo over?

Vertel de kinderen dat ze in de kindernevendienst naar een verhaal gaan luisteren over de profeet Jeremia.

Weten ze wat-een profeet is?

Jeremia ziet iedereen met spullen sjouwen.

Ook op de sabbat.

We zingen met de kinderen: Lied 162:1 en 6

Het licht wordt door de kinderen meegenomen

Eerste Schriftlezing: Deuteronomium 5:12-15

12 Neem de sabbat in acht, zoals de HEER, uw God, u heeft geboden; het is een heilige dag.

13 Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, 14 maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw runderen, uw ezels en al uw andere dieren, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen; want uw slaaf en slavijn moeten evengoed rusten als u. 15 Bedenk dat u zelf slaaf was in Egypte totdat de HEER, uw God, u met sterke hand en opgeheven arm **bevrijdde**. Daarom heeft hij u opgedragen de sabbat te houden.

We zingen: Lied 632:1 en 2

Tweede Schriftlezing: Jeremia 17:19-26

19 Dit zei de HEER tegen mij: ‘Ga in de Volkspoort staan, die de koningen van Juda plegen te gebruiken, en in de andere poorten van Jeruzalem. 20 Verkondig daar: Koningen van Juda, inwoners van Juda en Jeruzalem, jullie die door deze poorten naar binnen gaan, luister naar de woorden van de HEER. 21 Dit zegt de HEER: Wacht je er terdege voor om op sabbat goederen door de poorten van Jeruzalem naar binnen te brengen 22 en om uit jullie huizen goederen naar buiten te brengen. Verricht ook verder geen enkele bezigheid en vier de sabbat als heilige dag zoals ik jullie voorouders geboden heb. 23 Maar zij luisterden niet, schonken mij geen gehoor; zij waren halsstarrig en ongehoorzaam en lieten zich niet terechtwijzen. 24 Als jullie wel naar mij luisteren – spreekt de HEER – en op sabbat geen goederen door de poorten van deze stad naar binnen brengen, de sabbat als heilige dag vieren en niet werken, 25 dan zullen Davids troonopvolgers door de poorten van deze stad naar binnen gaan, gezeten op paarden of rijdend op wagens en vergezeld van hun raadsheren en de inwoners van Juda en Jeruzalem. Dan zal deze stad altijd bewoond blijven. 26 En uit de steden van Juda, de omgeving van Jeruzalem, het stamgebied van Benjamin, het heuvelland, het bergland en de Negev zal men brandoffers, vredeoffers, graanoffers, dankoffers en wierook naar de tempel van de HEER brengen.

We zingen: Lied 756:1,4,5 en 6

Verkondiging

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Afgelopen maandag had ik dit breiwerkje ook al bij me. Bij het Bijbeluur in Ewoud. We raakten er over aan de praat. Dat ook de deelnemers het vaak deden. Breien, haken, borduren, knopen, naaien, enz. Ik vertelde, dat ik er ook wel wat van kon. Borduren en knopen leerde ik van mijn moeder. Maar daar is het ook bij gebleven. Bij de synodevergaderingen ontmoet ik een collega die tijdens het luisteren naar alle beraadslagingen heel vaak met een breiwerkje bezig is. O ja, een mannelijke collega. Maar dit breiwerk is niet van mijzelf, maar van mijn vrouw. Het moet een mooie sjaal worden. Ik had het niet bij me om allemaal woorden aan elkaar te breien. Maar wel vroeg ik: *“Mochten jullie altijd handwerken? Elke dag?”* Toen kwam al snel de reactie: *“Nee, op zondag niet.”* Meteen klonk ook: *“Een zondagsteek houdt geen week!”* Precies! Zo zijn een heleboel mensen opgegroeid. Niets daarvan op zondag. Op zaterdagavond om 24.00 uur begon de dag des Heren. En dan werd het zondag. De mensen in Ewoud zeiden: *“Voor moeder vrije dag.”* Maar ook: geen mensen voor je laten werken, niets kopen, ook geen ijsje. Ik ben zelf niet zo heel streng opgevoed wat dit betreft. Ik denk, dat ik het wel vaker heb verteld. Toen ik op zondag een keer de draineerbuizen onder onze akkers en weilanden wilde doorsteken en schoonmaken, werden mijn ouders door mensen uit de buurt gebeld: *“Weet je wel dat je zoon daar aan de dijk bezig is? En dat op zondag!”* Mijn ouders vroegen me toen om het niet in het zicht van de buurt te doen. En meer achter de boerderij aan de gang te gaan.

U kunt vast nog heel wat verhalen verder vertellen over wat er niet op zondag mocht. En over hoe saai die dag was. Naar de kerk, twee keer vaak. Thuis stil zitten. Misschien op bezoek bij familie. En verder vervelen.

Een stukje geschiedenis.

De joden vierden de sabbat; de zevende dag. Het wordt o.a. in de Tien Woorden aanbevolen. De twee plekken waar dat gebeurt hebben we gelezen. En het is een hoogtepunt in het gezinsleven van joodse families. Op vrijdagavond begint het al. En het gaat door tot zaterdagavond de volgende dag weer begint.

In de eerste eeuw was de overgrote meerderheid van de christenen nog jood. Men vierde gewoon als vanouds de sabbat. De ochtend erna kwam men voor een eucharistische viering bijeen.

Het is ook voorgekomen, dat christenen de zondag vierden zonder ook maar één moment aan de sabbat te denken. De zondag was de eerste dag van de week. Men gaf het betekenis als de dag van de opstanding. Het was verder een gewone werkdag, zo lang als het licht was. Daarom vonden de diensten van Schrift en gebed en de viering van de Maaltijd plaats in de zeer vroege uren en late uren.

De joodse sabbatbeleving in het christendom raakte gaandeweg op de achtergrond. Dat kwam door de breuk met de synagoge. En door de verbreding van de kerk buiten de joodse leefwereld. De sabbat werd meer en meer vergeestelijkt.

In 321 voerde Keizer Constantijn de zondag als rustdag voor zijn hele rijk. Het werd algemeen gebruik het sabbatgebod op de zondag te betrekken. De betekenis van de sabbat ging over naar de zondag. Maar vaak heel erg wettisch. Met strenge regels. Dat gebeurde vooral in christelijke landen waar de zondag ook een vrije dag werd. Zo ontstonden tradities van zondagsrust en zondagsheiliging. Ik vat kort samen: niks mocht.

Wat ik er van wil zeggen, is dit:

Je kunt niet zomaar de regels van de sabbat op de zondag toepassen. Het zijn twee verschillende dagen. Met eigen herkomst; eigen betekenis.

En het is de vraag of het zo strak en streng, zo zwaar moet zijn. Ik denk, dat de sabbat én de zondag veel lichtvoetiger ingevuld mogen worden dan er vaak van is gemaakt.

Ik geef geen recepten voor zo wel en zo niet. Maar ik zie wel wat basale richtlijnen.

De sabbat is de zevende dag. Op twee plaatsen komt het sabbatsgebod duidelijk naar voren. Ik zei et al. In de Tien Woorden. Nu zijn er twee versies van die Tien Woorden.

- Eentje in **Exodus 20**. Daar is de motivatie voor de sabbat: In zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en op de zevende dag rustte hij. Het was zes dagen hard werken voor God bij de schepping. En de zevende dag was een dag van rust.
- Er is een andere versie in **Deuteronomium 5**. Daar is de motivatie voor de sabbat anders. Ook wel de gedachte van rust. Maar nog meer: een dag van gedenken, dat de HEER het volk bevrijdde uit Egypte. Met andere woorden: de sabbat is ook een bevrijdingsdag. Een dag waarop je vrijheid krijgt; terugkrijgt.

Dat zijn twee heel positieve motieven. Rustdag en bevrijdingsdag. Dat wijst eerder op vrolijkheid en feestvreugde, dan op strenge zware regels. De sabbat is een dag waarop je van ophouden weet. 'Een dag van staken' heeft iemand het genoemd (C.B. Posthumus Meyjes).

De zondag is de eerste dag. De dag van de opstanding van Jezus uit de dood. De dag van bevrijding van de dood. En opening van nieuwe toekomst. En dag van licht in de duisternis. En zonnige dag.

En ook hier roept dat vooral positieve gedachten op.

Het is goed om te bedenken, dat er zeker overeenkomsten zijn tussen beide dagen; tussen sabbat en zondag. Maar ook moeten we beseffen, dat ze verschillen. Uit andere tradities stammen. En dat je ze niet zomaar door elkaar kunt husselen. En de regels van de één kunt toepassen op de ander.

Ik betrek het stukje uit Jeremia erbij. Ook bij hem gaat het om het houden van de sabbat. De profeet Jeremia treedt op in de zevende en zesde eeuw voor Christus, in een tijd waar sociaal onrecht hoogtij viert. Jeremia roept op tot inkeer. Hij hekelt het vertrouwen in de tempel en eredienst alsof die garantie zouden bieden voor Gods hulp. Hij klaagt de gevestigde orde aan maar vindt zelden gehoor. De catastrofe die plaatsvindt, roept het volk over zichzelf af, het is niet de schuld van God. Het zal niet lang meer duren voordat Jeruzalem en de tempel vernietigd zullen worden en een groot deel van het volk naar Babel zal worden gedeporteerd. Jeremia is een profeet. Hij geeft commentaar op de maatschappelijke ontwikkelingen van zijn tijd. Hij geeft een scherpe analyse van de samenleving. En dat doet hij namens God. Hij spreekt niet voor zichzelf. Het moet anders, meent hij.

Jeremia krijgt de opdracht van God om in de poorten van Jeruzalem te gaan staan en een ander geluid af te geven. Daar is moed voor nodig. De hele stad is al zo gewend aan hoe het er op dat moment aan toegaat. Hij ziet dat er gehandeld wordt op sabbat. Er worden op sabbat goederen door de poorten naar binnen gebracht en uit de huizen naar buiten gebracht. En dat moet anders. Het is tenslotte sabbat. Een dag van rust en bevrijding.

Waar zouden we vandaag Jeremia kunnen ontmoeten? Op zondag bij de ingang van Ikea of Albert Heijn? Aan de toegangsweg naar meubelboulevard of tuincentrum? Of bij je aan de voordeur als de pakket bezorger komt? Misschien, maar ik schakel nu ook al weer van de sabbat naar de zondag.

Dat kan anders: maar hoe doe je dat? Dat is een deel eigen keuze en eigen verantwoordelijkheid. Maar ook iets van de samenleving: hoe waarborgen we één dag van vrijheid. En dan ook samen. Zoveel kan tegelijk. Zodat rust en vrijheid ruimte krijgen. Maar ook allerlei ontmoetingen mogelijk worden. Met God en met de ander om je heen.

Het gaat bij het houden van de sabbat vooral om het vieren van het leven, om het stilstaan, om het oefenen van dankbaarheid en vrijheid.

Hoe kunnen we voorkomen dat rust en bezinning ingeruild worden voor shoppen en vermaak. Met als achterliggend mensbeeld: de homo economicus. Deze mens heeft geen boodschap meer aan eeuwenoude dagen als sabbat of zondag. Deze mens buigt diep en hartstochtelijk voor de nieuwe god: De Markt. De Marktgod vaardigt het Grote Gebod uit: Gij zult genieten, koste wat kost. En als De Markt iets wil, dan gehoorzamen wij. Inderdaad, koste wat kost.

Ik eindig met een mooie tekst van Karel Eijkman. Als altijd raak en met humor. Maar ook prikkelend. Het is een tekst bij het sabbatsgebod.

Leve de luiheid

Het mocht ook wel.

*Na zijn werkweek
kwam de dag
waar hij naar uitkeek.
Toen was God moe
en lui daarbij.
Hij was blij toe,
nam een dag vrij
en gaf ook meteen
vrijaf aan iedereen.*

Nu mag ik wel.

*Na mijn werkweek
is dit de dag
waar ik naar uitkeek.
Nu ben ik moe
en lui daarbij.
Ik ben blij toe
met mijn dag vrij.
En op de dag die God mij gaf,
geef ik op mijn beurt jou vrijaf.*

*Lieverd, laten we lekker op onze lauweren luilakken,
laten we lekker loom lanterfant en onderuitzakken
vandaag, de dag.
Laten we lekker losjes langs de lange lijnbaan lopen,
laten we daar lekker luxe liklollies kopen
vandaag, de dag.
Laten we lekker languit de Libelle lezen,
laten we lekker langzaam lui liggen wezen
vandaag, de dag.
Laten we een lekker leuk luizenleventje leiden,
laten we lekker lief vrijen met zijn beiden
vandaag, de dag.*

*Besteed je vrije tijd met wijsheid
dan raak je fijn je chagrijn kwijt.
God geeft je die vrijheid
en gunt je je luiheid.*

(Karel Eykman, *Met open ogen*, p. 49-50)

Vierde gebod

Houd de sabbat in ere

*Als God je een dag vrij geeft,
geef dan ook een ander vrij.)*

Amen.

Meditatief moment: orgelspel

We zingen: Lied 310:1,2 en 5

DIENST VAN HET ANTWOORD

Gebeden: dankgebed – voorbeden – stil gebed – samen bidden van het Onze Vader

Dankgebed

Voorbeden

*God,
we worden stil voor U.
U bent zo goed voor ons.
U geeft ons regels waar we vrij en blij van worden.
Help ons Uw woorden te verstaan en ze niet alleen te horen
maar ze ook te doen.
U vraagt ons een rustdag te houden om net als U
bij de schepping te genieten bij het goede dat er is.
Uw stem klinkt vanmorgen en alle dagen van de week:
'Hou je aan mijn regels en je zult leven' in vrede
met God, met elkaar en met Uw schepping.*

(Even niets hoeven)

*God, wat geweldig
dat er dagen zijn,
waarop je even niets hoeft.
Wat een verademing
wanneer er eindelijk tijd is
voor datgene waar we
maar nooit aan toekomen.
Wat goed dat er*

zoiets als vakantie bestaat.

*Geef dat we onszelf
de vrijheid gunnen om eens
even helemaal niets te doen.
Om naar de wolken te kijken
en ruim baan te geven aan
onze dromen en gedachten.
Om terug te vinden
waar we in alle drukte vaak
aan voorbijlopen - onszelf.*

(Even niets hoeven_ Greet Brokerhof_Zeg het maar gewoon_3_p35)

(Adempauze)

*God,
er is zoveel
dat aandacht vraagt.
We hebben haast geen tijd
om stil te staan
bij u.*

*Er is zoveel
dat we willen en moeten.
Aan andere mensen
lopen we soms
straal voorbij.*

*Er is zoveel
aan mogelijkheden en kansen.
We kunnen haast niet kiezen.
En zonder het te merken
lopen we onszelf voorbij.*

*Help ons zo nu en dan
even stil te staan.
Een kleine adempauze
te nemen.
Om te ontdekken
dat het leven te mooi is
om er zomaar aan
voorbij te rennen.*

(Adempauze_ Greet Brokerhof_Zeg het maar gewoon_2_p8)

Tussenspel

Stil gebed

Onze Vader

Delen van de bloemengroeten

Intussen komen de kinderen van de nevendienst terug

Inzameling van de gaven

Eerste collecte (zwarte zak): Israëlzondag

Tweede Collecte (groene zak): is bestemd voor kerk en landelijk kerkenwerk.

Wie dat wil kan de kinderen uit de crèche ophalen.

AAN HET EINDE

We zingen (staande) slotlied: Lied 871

Uitzending

Zegen

Gemeentezang: Amen, amen, amen! (Lied 431C)

Orgelspel

Inzameling van de gaven bij de uitgang